11. Ra'nın Hükümleri

Kur'an-ı Kerim tilavetinde ra (ر) harfinin kendine özgü okunuşu vardır. Ra harfi harekesine veya kendinden önceki ve sonraki harflerin durumuna göre kalın ya da ince okunabilir, bazen de hem kalın hem de ince okunabilir. Ra harfi ile ilgili tecvid kurallarını üç bölümde inceleyebiliriz.

A. Ra Harfinin Kalın Okunduğu Durumlar

1. Ra harfinin harekesi üstün veya ötre ise kalın okunur.

Örnek: اَلَمْ تَرَ يَمُرُّ

2. Ra harfi sakin olursa kendinden önceki harfin harekesine bakılır, üstün veya ötre ise ra kalın okunur.

Örnek: وَانْحَرْ فَانْصُرْنَا

3. Hem ra harfi hem de ra harfinden önceki harf sakin olursa daha önceki harfin harekesine bakılır, bu harfin harekesi üstün veya ötre ise ra kalın okunur.

Örnek: شَكُورْ وَالْعَصْرْ

4. Ra harfi sakin olup kendinden önceki harf esreli olursa ve ra'dan sonra isti'lâ harfleri denilen kalın harflerden (خُصَّ ضَغْطٍ قِظْ) kelimelerinde geçen harflerden birisi gelirse ra kalın okunur.

Örnek: فِرْقَةٍ مِرْصَادٍ

5. Ra harfi sakin olur ve kendinden önce de arızî (sonradan oluşan) esreli vasıl hemzesi gelirse ra kalın okunur. Bir önceki kelimeyle birleştirilmiş olsa da kalın okunur.

Örnek: اِرْجِعِي لِمَنِ ارْتَضَي

NOT EDELİM

Kelime başında bulunan ve kelimenin kökünden olmayan yalnız yazıldığı zaman okunan, başka harften sonra geldiğinde okunmayan hemzeye **vasıl hemzesi** denir.

Örnek:

وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

B. Ra Harfinin İnce Okunduğu Durumlar

1. Ra harfinin harekesi esre ise ince okunur.

Örnek: رِجَالٌ رِحْلَةَ

2. Ra harfi sakin olursa kendinden önceki harfin harekesine bakılır, esre ise ra ince okunur.

Örnek: وَاسْتَغْفِرْهُ فَذَكِّرْ

3. Hem ra harfi hem de ra harfinden önceki harf sakin olursa daha önceki harfin harekesine bakılır, esre ise ra ince okunur.

Örnek: حِجْرْ خَبِيرْ

4. Ra harfi sakin, kendinden önce lin harflerinden ya (ي) olursa ra ince okunur. Başka bir ifadeyle lîn harfi olan ya'dan sonra gelen ra harfi üzerinde durulursa ra ince okunur.

Örnek: خَيْرْ سَيْرْ

C. Ra Harfinin Kalın ve İnce Okunabildiği Durumlar

Kalın ve ince okunduğu yerlerin dışında kalan ve az sayıda örneği bulunan aşağıdaki üç durumda ise sakin ra harfi (رْ) hem kalın hem de ince okunabilir:[11]

1. İsti'lâ harfi harekesi esre olduğu zaman ra kalın ya da ince okunabilir.

Örnek: كُلُّ فِرْقٍ

2. Ra harfi sakin olur, kendinden önce sakin ta (ـطْ) veya sakin sad (ـصْ) harfi bulunur ve bundan önceki harfler de esreli olursa ra kalın veya ince okunabilir.

Örnek: مِنْ مِصْرَ عَيْنَ الْقِطْرِ

3. Ra harfi üzerinde durulduğunda ra kalın veya ince okunabilir.

Örnek: اِذَا يَسْرِ اَنْ اَسْرِ فَاَسْرِ

11 Abdurrahman Çetin, Kur'an Okuma Esasları, s. 181.

AÇIKLAYALIM-UYGULAYALIM

اَلرَّحِيمُ – مَرْيَمُ – فَذْكُرِ اسْمَ – وَ اسْتَغْفِرْهُ – لَبِالْمِرْصَادِ – اَمِ ارْتَابُوا

Yukarıda geçen ra harflerinin okunuş kurallarını açıklayınız ve kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.